

# Εικονογραφημένα και πάντα κλασικά

Μεγάλα μυθιστορήματα σε μορφή κόμικς. Μια άλλη προσέγγιση

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ Ν. ΜΠΑΣΚΟΖΟΥ

**Τ**ο 1951 εισβάλλουν στα ελληνικά περίπτερα και στις συνειδήσεις των νέων παιδιών της χώρας μας τα «Κλασικά εικονογραφημένα», από τις εκδόσεις Ατλαντίς των αδελφών Κώστα και Γιώργου Πεχλιβανίδη. Το πρώτο τεύχος με την εικονογραφημένη ιστορία «Οι Αθληοί» του Βίκτωρος Ουγκό πούλησε συνολικά πάνω από ένα εκα-

τομμύριο αντίτυπα, ενώ η μέση κυκλοφορία τους, όπως μας πληροφορεί η μελέτη του Solour *Τα ελληνικά comics* (εκδ. Τόπος), δεν έπεσε ποτέ κάτω από τα 300.000 αντίτυπα.

Οι εκδόσεις Πατάκη φέρνουν στον εκδοτικό χώρο μια νέα σειρά με κλασικά εικονογραφημένα με σκοπό να αναβιώσουν μια συνήθεια που αποδείχτηκε πολύ χρήσιμη σε όλες τις γενιές των Ελληνοπαίδων. Η συνήθεια αυτή ακολουθεί εδώ και χρόνια τους Έλληνες που

διαβάζουν. Η σχέση τους με την κλασική λογοτεχνία πέρασε, για πολλούς από αυτούς, ανάμεσα από τις εικονογραφημένες ιστορίες των «Κλασικών». Μόλις πρόσφατα ο συγγραφέας Βασίλης Αλεξάκης έλεγε ότι στο τελευταίο του βιβλίο εμπλέκει ως μυθιστορηματικά πρόσωπα τους παιδικούς του ήρωες, οι περισσότεροι παρμένοι από τα «Κλασικά Εικονογραφημένα».

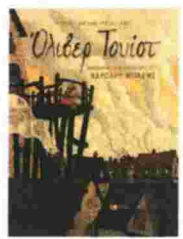
*Συνέχεια στη σελίδα 2*



## Λογοτεχνία με «φούσκες»

**ΛΟΪΚ ΝΤΟΒΙΛΙΕ, ΟΛΙΒΙΕ ΝΤΕΛΟΥΑ, ΙΖΑΜΠΕΛ ΜΕΡΛΕ, ΖΑΝ-ΖΑΚ ΡΟΥΖΕ Ολιβερ Τουίστ, του Κάρολου Ντίκενς**

Μετάφραση Χαρά Γιαννακοπούλου, Εκδόσεις Πατάκη, 2013, σελ. 237, τιμή 23,90 ευρώ



**ΖΑΝ-ΝΤΑΒΙΝΤ ΜΟΡΒΑΝ, ΜΙΣΕΛ ΝΤΥΦΡΑΝ, ΟΥΜΠΕΝ, ΜΑΡΙ ΓΚΑΛΟΠΕΝ Οι τρεις σωματοφύλακες, του Αλέξανδρου Δουμά**

Μετάφραση Φίλιππος Μανδηλαράς, Εκδόσεις Πατάκη, 2013, σελ. 200, τιμή 19,90 ευρώ



Συνέχεια από τη σελίδα 1

Η πλειονότητα των γονέων αντιμετωπίζει το πρόβλημα πώς να εισαγάγει στη σκέψη των παιδιών τις διασκευές ή τις συντμήσεις κλασικών έργων αλλά χωρίς να είναι σίγουροι κάθε φορά ότι μπορούν να επιτύχουν τον στόχο τους. Οι Αμερικανοί, όταν ξεκίνησαν τη σειρά των «Κλασικών Εικονογραφημένων» το 1941, είχαν ως βασικό παιδαγωγικό στόχο να φέρουν κοντά στους μικρούς αναγνώστες έργα γνωστών λογοτεχνών όπως ο Αλέξανδρος Δουμάς, ο Κάρολος Ντίκενς, ο Σαίξπηρ, ο Εντγκαρ Αλαν Πόου, ο Ιούλιος Βερν κ.ά.

Όπως αναφέρεται στη μελέτη του Soloup, οι παιδαγωγοί και κοινωνιολόγοι της εποχής αναγνώριζαν ότι τα παιδιά δεν ενδιαφέρονται πλέον για την κλασική λογοτεχνία (...) και εντοπίζοντας το πρόβλημα στον όγκο των κειμένων αυτών πρότειναν τη δραστητική μείωσή τους αναθέτοντας στην εικόνα να αποδώσει τα περιγραφικά μέρη και σώζοντας ουσιαστικά μόνο την πλοκή. Η σκέψη αυτή έχει πολλές αναλογίες με το σήμερα, όπου η εικόνα επικρατεί του κειμένου και πολλές φορές στα μάτια των παιδιών το απαξιώνει κάνοντας την αφήγηση να κυλάει με διαδοχή εικόνων παρά με σύνθεση λέξεων.

Η επιτυχία μάλιστα των «Κλασικών Εικονογραφημένων» οδήγησε τους έλληνες εκδότες στο να εκδώσουν μια νέα σειρά εμπνευσμένη από την ελληνική μυθολογία και την Επανάσταση του 1821 με εξαιρετους συντελεστές (Βασίλης Ρώτας, Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη κ.ά.) στα κείμενα -διασκευές και σημαντικούς έλληνες ζωγράφους και χαρακτές (Κώστας Γραμματικόπουλος, Ακης Αβαγιάνος, Παύλος Βασαλάκης) στα σχέδια. Κυκλοφόρησαν τότε τίτλοι σημαντικοί για το είδος, όπως «Ο Θησέας και ο Μινώταυρος», «Περσέας και Ανδρομέδα», «Ο Κολοκοτρώνης» κ.ά.



Σελίδα από τη νέα κόμικ έκδοση του «Ολιβερ Τουίστ», ενός από τα διάσημα λογοτεχνικά έργα που χιλιάδες ελληνόπαιδες πρωτοδιάβασαν ως «Κλασικά Εικονογραφημένα»

### Λόγος αντί για επιφωνήματα

Ίσως λοιπόν κάπου εδώ βρίσκεται και η ιδέα των ανθρώπων των εκδόσεων Πατάκη που μετέφρασαν και έφεραν στην ελληνική αγορά τρεις κλασικούς τίτλους με κείμενα, εικόνες, επιμέλεια χρωματισμών από γάλλους καλλιτέχνες. Είναι ο «Ολιβερ Τουίστ» του Κάρολου Ντίκενς και οι «Τρεις σωματοφύλακες» του Αλέξανδρου Δουμά, ενώ τα περασμένα Χριστούγεννα κυκλοφόρησε το «Σκρουτζ», μια χριστουγεννιάτικη ιστορία του Κάρολου Ντίκενς και έπεται, τον ερχόμενο

Οκτώβριο, «Το νησί των θησαυρών» του Ρόμπερτ Λούις Στίβενσον.

Φυσικά δεν ξέρουμε κατά πόσον αυτά τα κλασικά εικονογραφημένα θα παρακινήσουν τα παιδιά αλλά και τους μεγάλους που θα τα διαβάσουν να αναζητήσουν στη συνέχεια τα κείμενα στο λογοτεχνικό πρωτότυπο. Εχουμε συναντήσει μεγάλους σε ηλικία ανθρώπους που έχουν όλη τη σειρά των «Κλασικών», έχουν ελάχιστα διαβάσει από αυτά στο πρωτότυπο, εν τούτοις παραμένουν φανατικοί θιασώτες των πρώων,

των περιπετειών και των συναισθημάτων που τους δημιούργησαν τότε.

Η ενέργεια των εκδόσεων Πατάκη έρχεται και σε μια εποχή όπου ο πληθωρισμός της εικόνας όχι απλώς καταπιέζει τον λόγο αλλά και τον κάνει α-νοητό. Ξέρουμε όλοι τα σύγχρονα κόμικς, όπου αντί για λέξεις στις φούσκες υπάρχουν μόνο επιφωνήματα. Εδώ οι σχεδιαστές και κειμενογράφοι της σειράς φροντίζουν να υπάρχει λόγος ο οποίος σπματοδοτεί τις πράξεις των μυθιστορηματικών πρώων. Έτσι δεν πρέπει να αντιμετωπίσει κανείς τη σειρά αυ-

τή ως αποκλειστικά προορισμένη για παιδιά. Ένας μεγάλος θα την ευχαριστηθεί εξίσου.

### Ο Ολιβερ της παγκοσμιοποίησης

Ο «Ολιβερ Τουίστ», το κόμικ που είναι βασισμένο στο μυθιστόρημα του Κάρολου Ντίκενς, έχει ως κειμενογράφο-σεναριογράφο τον Λοϊκ Ντοβιλιέ και σχεδιαστή τον Ολιβιέ Ντελουά, ενώ το χρώμα επιμελήθηκαν οι Ιζαμπέλ Μερλέ και Ζαν-Ζακ Ρουζέ. Η μετάφραση είναι της Χαράς Γιαννακοπούλου. Η περιπετειώδης ιστορία του Ολιβερ Τουίστ, ενός έκθετου ορφανού στον σκληρό κόσμο της βιομηχανικής επανάστασης, έχει ως φόντο τη δύσκολη ζωή των παιδιών της εργατικής τάξης στη βικτωριανή Αγγλία. Καταδεικνύει στους εφησυχασμένους αστούς αναγνώστες του πως οι μικροί αναξιοπαθούντες, τους οποίους τόσο φοβούνται και περιφρονούν, δεν είναι παρά το αποτέλεσμα των νόμων που οι ίδιοι έφτιαξαν.

Ανάμεσα στην εκμετάλλευση και στο έγκλημα, τα παιδιά αυτά δεν έχουν καμία άλλη επιλογή. Η συγγραφέας βιβλίων για παιδιά Αγγελική Βαρελλά περιγράφει ως εξής τη σχέση της με το βιβλίο του Ντίκενς: «Εφευγα για χάρη τους από τη μικρή μου γειτονιά και περιδιάβαζα το σκοτεινό Λονδίνο, ρουφούσα όλη την αγριότητα και τη φρίκη των γεγονότων και τελικά ανακουφιζόταν η ψυχή μου. Ήταν η τρυφερότητα; Οι έξυπνοι διάλογοι; Το πρωτότυπο χιούμορ; Όλα αυτά με συνέπαιρναν. Μια γλυκύτητα με αγκάλιαζε και ένιωθα πιο πλούσια, το ένιωθα έντονα. Ενιωθα έτοιμη να διεκδικήσω τη ζωή, έτοιμη για τον αγώνα τον καλό».

Ενώ η πολυβραβευμένη συγγραφέας Μαρία Παπαγιάννη έλεγε: «Έτρεμα μήπως βρεθώ και εγώ εγκλωβισμένη από τη μοίρα μου σαν τον μικρό Ολιβερ και νομίζω ότι στα αναγνώσματα του Ντίκενς πήρα τα πρώτα μαθήματα για έναν άδικο κόσμο, καθόλου αγγελικά πλασμένο. Ο Ντίκενς άνοιξε την πόρτα για να μπουν στη ζωή μας οι φτωχοί και οι καταπιεσμένοι. Και είναι λιγπρό που σήμερα, δύο αιώνες μετά, μπορείς να συναντήσεις τους ήρωες του Ντίκενς στα σοκάκια της Αθήνας αλλά και ολόκληρης της Ευρώπης: όπως η Βρετανία τότε, έτσι τώρα όλος ο κόσμος είναι ένας τόπος μεγάλων αντιθέσεων».

## Δανεισμένος... Ντ' Αρτανιάν

Οι Τρεις σωματοφύλακες του Αλέξανδρου Δουμά σε σενάριο των Ζαν-Νταβίντ Μορβάν και Μισέλ Ντυφράν, σχέδιο Ουμπέν, επιμέλεια χρωμάτων Μαρί Γκαλοπέν και μετάφραση Φίλιππου Μανδηλαρά στηρίζονται περισσότερο στην περιπέτεια και στα

ιλιγγιώδη συναισθήματα που αυτή προκαλεί. Οι Τρεις σωματοφύλακες χαρακτηρίζονται ιστορικό έργο, αν και ελάχιστα στηρίζεται σε πραγματικά γεγονότα. Πρώτοεκδόθηκε σε συνέχειες στο περιοδικό «Le Siècle» από τον Μάιο ως τον Ιούλιο του

1844. Ο Δουμά ισχυρίστηκε ότι ήταν βασισμένο σε χειρόγραφο που ανακάλυψε στην Εθνική Βιβλιοθήκη. Αργότερα αποδείχθηκε ότι είχε βασιστεί στο βιβλίο «Τα Απομνημονεύματα του κυρίου Ντ' Αρτανιάν», υπολογαγού των σωματοφυλάκων του

βασιλιά, του Γκατιέν ντε Κουρτίλ ντε Σάντρας. Το βιβλίο είχε γίνει αντικείμενο δανεισμού από τη βιβλιοθήκη της Μασσαλίας και δεν επιστράφηκε ποτέ, αφού ο Δουμάς το πήρε μαζί του στο Παρίσι. Η κάρτα δανεισμού σώζεται ως σήμερα.